

גיליון עס' 46 חודש תשרי תשפ"ז

שנה שפתותינו

י"ל ע"י "אגודת השופרים לשפירת הלשון" ע"ש מרן החפץ חיים זי"ע"א מייסודו של הרה"צ רבי יוסף רצאבי זצ"ל

סוד ההצלחה בין אדם לחברו

מאת הרה"ג מיכאל פרץ שליט"א

יצא ממחיצתו של הקב"ה הנצחית, המעלה הגבוהה הזאת, הזכות הענקית להיות במחיצת הקב"ה, ב', לא לשקר ולא לפתות את אחאב ונביאי השקר לצאת למלחמה ולוותר על הנקמה המתוקה, אך בזה ירויח להיות במחיצתו של הקב"ה,

הוא בחר בדרך של לפתות את אחאב לגרום למותו ולנקום את נקמתו. מה הדרך הנכונה בספק נורא שכזה. ברור שהיה לו לבחור להישאר במחיצתו של בורא עולם. תועלת רוחנית אדירה, לעומת נקמה באחאב. מ"מ בורא עולם היה דן את אחאב, וכי בשביל תועלת זמנית עם כל חשיבותו ועם כל הצדק שבה אינה אלא תועלת זמנית שאין בה עליה ורוממות הרוח של מחיצת הקב"ה.

אכן יש לדעת ולזכור שרוב המקרים של בין אדם לחברו בעיקרון שלהם הם דומים לבחירה החופשית המזעזעת הזאת. לבחור לפגוע בחברו שפגע בו, להחזיר לו כגמולו. לעשות את הצדק ולשפוט את האמת, לעומת ההבלגה להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, הרי זה כצאת השמש בגבורתו, תועלת רוחנית שאין לה גבול, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. כמדומה שיש לנקוט בדרך ההגיונית, הסבירה, התועלת הממשית והאמיתית. למרות שהרגש של העלבון, של הכאב, של הפגיעה שהוא נפגע, של הלבנת הפנים שהוא הרגיש, אבל מכל מקום הריוח מהצד השני גדול לאין ערוך. המאורע של אחאב הוא דוגמה נפלאה לניסיון התמידי שיש בהנהגה של בין אדם לחברו, אשרי מי שבחר את הדרך המביאה למחיצתו של הקב"ה.

בספר מלכים א' (כב, כ) נאמר שהקב"ה שאל את צבא השמים " - , כלומר מי יוכל למצוא מתוך עונותיו עון חמור שיכריע את הכף לחובה, וע"י כן תהיה יכולת בידו לפתותו שיעלה להילחם ברמות גלעד ושם ימיתוהו, " , "היינו דזה אמר חטא פלוני וזה אמר חטא פלוני, " , "הכוונה לרוחו של נבות. כיון שאחאב הרג את נבות לכן רוחו של נבות אמרה שבגין עבירה זאת אצליח לפתות אותו שיעלה להילחם ברמות גלעד. כפי שכתוב " , , , דהיינו שאדבר שקר בפי כל נביאיו שיבטיחוהו שיצליח במלחמה וכך יסכים אחאב להילחם ושם יפול. והקב"ה אמר " - , "כי עוון שפיכות דמים חמור. והוא אכן הכריע את הכף. ועל כן היה ביד נבות לפתותו, כיון שנבות נהרג על ידי עדות שקר ששכר אחאב נגד נבות על כן מדה כנגד מדה נהרג אחאב על ידי עדות שקר. והקב"ה ענה לו " , , ,

הגמ' מבארת שאמר לו צא ממחיצתי שלא ישאר במחיצתו של הקב"ה, שכן כתוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא, ז). פירוש הדברים שלפני שהרוח של נבות הלכה כדי לפתות את אחאב ואת נביאי השקר, כבר אמר הקב"ה צא ממחיצתי.

הנה עומדות בפני רוחו של נבות בחירה חופשית בין שני אפשרויות, א', לשקר ולפתות את אחאב לצאת למלחמה ושם יהרג, ונבות יהא גואל הדם של עצמו, ובזה ינקום נקמתו המתוקה, וכדין וכהלכה עושה כן, אך עבור השקר,

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק המרווחים
יהוה רפאל בן ג'נה רפאל ז"ל
רוח ה' תפילתו בלעדי עדי, אמן.

זעילוי נשמות

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק המרווחים
מושה בן ג'מילה משה ז"ל
רוח ה' תפילתו בלעדי עדי, אמן.

הרב **עזרא** בן לטיפה קצין ז"ל
אליה בן מרית קצין ז"ל

זעילוי נשמות

האיש הכשר הולך תמים ופועל צדק
מופלא בחסדים ובצניעות
עובדיה עבוד בן אסיה מואש ז"ל
המרווחים ר' עובדיה עבוד

מעשה רב הרביעי

יונתן חיים בן התשע היה הבן הרביעי של החסיד נקי הכפיים וצא המידות זונדל שרגא רוטניפלד מקוצק. בימים שאחרי הוד אדמו"רותו הרבי מקוצק. המכונה "השרף". החלל שנפער בקוצק וגלילתיה עם הסתלקותו של האדמו"ר. הותיר את החסיד הנאמן רוטניפלד שבור ורצוף. מה שהגיע אותו לאסוף את מעט מיטלטליו רעייתו השתקנית שיינדל ותשעת ילדיו, ולנדד לעיירה השכוחה מנצ'רה, מרחק עשר פרסאות ממוסקבה. בקומץ פרוטותיו הוא רכש צריך עץ קטן, ריפד אותו בשמיכות ישנות וכמה דרגשי עץ, ויצא מדי בוקר לחפש את פת לחסות תחת כל ענודה מזדמנת. פעם קושש עצים, פעם שאב מים, פעם עסק בבניה, ליקט מעט פרטות וחזר לתלמודו. העניות, צריך לומר, הייתה אורחת של כבוד בצריך של רוטניפלד והיא לא עשתה שום סימן ירוק שיש לה כוונה לצאת משם. לא, שלא הטעו, רוטניפלד לא היה הדלפון היחיד בעיירה, היו כמה וכמה דלפונים גדולים ועצומים ממנו, אלא שבניגוד לשאר עניי העיר החסיד הנאמן הזה לא עשה שום מאמץ לגרש את העניות. "ברוך השם יום יום" הייתה האימרה השגורה על לשונו ואותה נהג לשלש לבניו ולבנותיו, שהיו אומנם דלים ושדופים, אך פניהם היו צוהלות תמיד. פת חרבה ושלוה בה. זה הכול. יונתן חיים בן התשע, היה ילד יוצא דופן אצל רוטניפלד. הוא היה שתקן יותר מאמו, מופנם ועדין ואהב את המרחבים הירוקים יותר מן החומש. למה? מדוע? ובכן יראת השמים שלו נכרה מתוך עיניו, הכבוד שהוא העניק להוריו היה מעורר השתאות, עוצמת הוויתור שלו לאחיו ואחיותיו היו נדירות, אלא שההשגחה העליונה ניתקה ממנו חוט קטן. אותו חוט שמימי דקיק המקשר בין העין למוח, ומסייע בעד הצורך הקטן להפוך אותיות למילים, מילים למשמעות, ומשמעות לחוכמה, בנה, דעת והשכל. יונתן חיים רוטניפלד לא ידע לקרוא. כל הניסיונות והשיטות עלו בתוהו. טובי המלמדים של מנצ'רה וכפרי הסביבה מהר מאוד משכו ידיהם מניסיונות הנפל. הילד פשוט לא זכר מי א', מי ב', ומה עושה החיבור ביניהם. איפה הוא, ואיפה הקריאה. את כל קרב זה אל זה יומם וילילה. צער דעיר צורב קינן תדיר בלבו של יונתן חיים. בועוד מבית באחיו הקטנים והגדולים המשננים משניות ופולעים דפי גמרא. למדלו הטוב, זכרונו היה סביר להדי, מה שעזר לו לנהל מעט מעט לעת ויחול הלכתי כזה או אחר. את כבער הוא אהב, והיער אהב אותו. שם הוא היה חושף את צפונות ליבו ומעטיר לריבונו של עולם. "אבא שבשמים" היה מעתיר הילדון, "אני כל כך אוהב אותך. אתה כל כך דואג למשפחה שלנו. תמיד יש לי פרוסת לחם לאכול, אחת בבוקר ואחת בערב. אבא מצליח כל שבוע להביא כמה דגים לשבת. ולא אכפת לי לישון על הרצפה בלי שמיכה. אני הרי אף פעם לא מתלונן שקר לי. העיקר שלאחים שלי יהיה חם. אני שבע כשהם שבעים, חם לי כשלהם חם, ואתה רואה ריבונו של עולם, אני לא מבקש גם בימי הציעה ללכת עם גרביים. את הגרביים שלי אני נותן לאחי הקטן שימעה'ה שיהיה לו חם בגרליים עם שתי זוגות. כמו שאומרים, כחם לו, אז גם לי חם. ויש לי אמא טובה ואבא צדיק, ואני כל כך אוהב את אבא היקר שלנו, ואני אף פעם לא מתלונן. אתה מכיר אותי אבא שלי בשמים?" אף פעם לא בקשתי בחביל עצמי, רק בשביל אחים. בקשתי שמישהו שלי יהיו בריאים וחזקים ושלאמא שלי יהיה כוח לספל בנז, ולהלוא היער הוא עבודה מזדמנת להביא לחם ושישאר לו זמן לתלמוד. ועכשיו חורף קשה, ויש המון שלג והדרכים סתומות, ועוד שבוע תשרי, ראש השנה ואחר כך חג הסוכות, אני מתחנן ריבונו של עולם שתעשה לנו נס, ושנשיג אתרוג לתושבי העיירה. שמעתי שהגבאי שלנו פייבל נתן מורביץ אומר לרב העיירה שמעון מאיר בלום שבתניים אין באופן אתרוגים. איך יפגע מושלגת אמר הגבאי נ' והרב קימט את מצחו והיה נורא מודאג נ' אז אמר, מלך מלכי המלכים, כל העולם שלך ובידך. בשבילך לשלוח לנו אתרוג זה כהרף עין". רב העיירה, הרב שמעון מאיר בלום, היה מודאג, ודאגה זו היה לה על מה לסמוך. שבוע לפני חג הסוכות הונחו בביתו לולב הדסים וכדי ערבות, שהגיעו בדרך לא דרך מכפרי הסביבה המושלגים. אבל אתרוג? הגבאי המסור פייבל נתן מורביץ חשק בידו את קופת הברזל של בית הכנסת ושפך אותה לעיני הרב. "כבוד ה' הצלתנו לאסוף ולהתחייב 532 רובלים. סכום עתק, וכל הכסף הזה נעמד, אם כבודו יתיר, לרכישת אתרוג מהודר לתושבי עיירתנו". הרב בלום עצם את עיניו ולחש "זה סכום עצום. באמת דמיוני. אבל מצוות ארבעת המינים היא מצווה עוברת. יש לנו בעיירה לפחות 350 יהודים בוגרים שמחויבים לנענע לולב כמדינתא, ועלינו כמנהיגי ציבור לעשות הכול כדי לזכות במצווה נ'". הגבאי מורביץ גרד פדחתו במבוכה: "כבוד הרב, מה לא ניסיתי, עם מי לא דיברתי, הפכתי עולמות. כמה עשרות אתרוגים הגיעו מצפון אפריקה ונחטפו ע"י הקהילות הגדולות במחירי עתק. אתרוגים ספורים ממש הגיעו מארץ ישראל ונרכשו על ידי עשירי היהודים לטובת קהילותיהם. והחורף עדיין קשה נ' שמעתי שיש סוחר גוי שהצליח לייבא מספרד כמה אתרוגים, אבל אין לי מושג איפה למצוא אותו נ'". הרב בלום לחץ בחמימות את ידו של הגבאי היקר שלו ואמר: "ידידי, לא ימנע השם הטוב להוללם בתמים. לא נותר לי אלא להתפלל לרוחו והבאים חזק ואתרוג יגיע מהיכן שישע נ'". לטווח המוטלח ולדימי שייגך אצה הדרך. היה לו חש ריח עסקי נדיר. הוא ידע לאתר מחסורים ולאלתר פתרונות מרהיבים, מן הגוון ומן היקב. הוא שלח ידו בכל מכל כל. החל משיווק תכשיטים, עבור לכלי זכוכית וכלה בעצי הסקה. גם השנה חושייו היו מפותחים להפליא. "היהודים דוקים לאתרוגים", לחש לו החוש השישי א' העסקי שלו. עוד לפני שהחורף האירופאי הרוסי העצבני פרש נפיו הוא שטע על מרכבתו עם שני סוסים החסונים לכיוון ספרד. לדאבון לבו בספרד ופוטוטגל הקיץ היה חססיני ושרבי, מה שפגע קשות ביבול האתרוגים. התנובה הייתה דלילה מאוד. לאחר מאמצים עילאיים הוא הצליח לרכוש ארבעה אתרוגים יפהפיים במחיר יקר למדי ודרה נשוק נחש לאירופה ההולכת ומלבינה. הלך לו לא רע, לשייגך הזה, הוא הצליח למכור שלושה אתרוגים על הדרך, במחירים דמיוניים ועשה רווח של אולי אלפי אחוזים. הראשון נקנה ע"י קהילת ברלין, השני על ידי פרנסיס הנרי בפראג ואת השלישי רכש הגביר החסיד עתיר הנכסים נחמן גביצ'ר. האתרוג הרביעי היה מונח אחר כבוד בכרכרתו המפוארת, עטוף בחוטי פשתן ושוכלו כל כתינוק קטיתי בקופסת נחושת מעוצבת להפליא. עוד יומיים חג הסוכות. יונתן חיים רוטניפלד צעד לתוך היער על גבי החריצים העמוקים שנחרשו על ידי גלגלי העץ של הכיכרות שחלפו ביעף לתוך מעבה היער בדרך למוסקבה. הייתה זו עוד צעידה אחת מיני רבות לכיוון מעבה היער. שם הוא נהנה לטפס על עץ הצאלון הענקי, להתיישב על אחד מינפיו העבים ולהביט אל הגוף הפראי והבראשיתי בעולמו של מי שאמר והיה העולם. משק הגלגלים המתקדבים משך את תשומת ליבו של הילד. הפעם הרעש היה חזק מתמיד, שקשוק הגלגלים כמעט החריש את אוזניו. עיניו לא הטעו אותו, הסוסים השחורים הללו היו גבוהים וחסונים ממה שהכיר עד כה, הם דהרו ממש כמו איילות. הכרכרה השחורה א' העטופה בבד קטיפה הדור עליו היה קודם נוסע של זבא א' כמו ענף באוויר. לא פלא, הסוסים ולדימי שייגך מיהר להגיע למוסקבה לפחות חצי יום טרם התקדש החג, והארנק שלו ידע היטב למה. תוכניות לחוד, מציאות לחוד. יונתן חיים לא האמין למראה עיניו. באחד המדרונות המעוקלים שעטו הסוסים בקצב שיא, אך לפתע הכרכרה איבדה שיווי משקל, אחד מגלגליה נשטת לו, וההתהפכות המסוכנת לא אחרה לבוא. ולדימי שייגך שחשב לעשות הון מן האתרוג הרביעי שלו, הופך מן הכרכרה כמו ברווז שחוט, וגופו המסורבל הוטח בתנופה על גבי אחד הסלעים

החדים. זעקותיו של שייגך פילחו את האוויר היער במשך דקה ארוכה. עד שהשתתק. שקט מקפיא שרר באוויר. יונתן חיים מיהר לרדת מן העץ וזך כל עוד נפשו בו לכיוון הסוחר הפצוע. הסוסים חרחרו להם כאבנים על הארץ והכרכרה הייתה מוטלת על צידה. יונתן חיים הבין בהגיונו הבריא שעל כתפיו מוטלת מצווה חשובה. להציל חיים. הוא הניח את ידו הקטנה על ליבו של הסוחר, והלב אכן פעם. הוא חיטט בכרכרה וגילה מגבת ובקבוק מתכת ובתוכו מים. הוא החל לגבא את פניו של הסוחר מן הדם וניסה להשקותו בעדינות. אחרי דקה או שתיים פקח שייגך את עיניו וראה את פני המלאך המאירות של הילד היהודי שניסה להחיותו. הוא חיך לעברו והצליח להוציא כמה משפטים. "חמודי, תודה לך. תשקה אותי מים. חבשו את ידי השותתת ותעזור לי להתיישר, ורוץ מייד לעיירה שלך להזעיק עזרה". אין כאן מקום להאריך. הצדיק הקטן עשה את המוטל עליו בזריזות ובחריצות ותוך פחות משלוש שעות היה ולדימי שייגך שכוב וכאוב באחד החדרים הצרים בצריף החביב של רוטניפלד, לוגם כוס תה מהביל וחבוש יפה יפה מכל הצדדים כדי להקל מעליו את שברון הצלעות. מוסקבה נראתה לו רחוקה מתמיד. יונתן חיים לא עזב אותו. הוא החזיק בידו ספר תהילים והתפלל לפרואתו. כדור לבן, הוא לא ידע לקרוא. הוא אמר את הפרקים בעל פה והתפלל לפרואתו. "תודה תודה" מלמל הסוחר הגוי, "אתם אנשים נפלאים נ' בזכות הבן שלכם יצאתי חי מן התאונה" אמר לחסיד רוטניפלד שהגיע לו פרוסת לחם שחור טבולה בשמן. הסוחר הפצוע סימן לפתע ליונתן חיים לגשת אליו ולחש כמה מילים על אוזנו נ' יונתן חיים רץ כאיילה שלוחה בחזרה ליער, חיטט בין מטלטלי הכרכרה ההפוכה וגילה שם את התיק האבוד. תוך שעה קלה הגיש אותו לולדימי שייגך שנוגע במקצת ממכאוביו. השייגך פתח את התיק. מאות סטרי כסף ומטבעות היו שם. לפתע הוא שלף קופסת נחושת ואמר: "יילד חמוד שלי, קח את זה. זה אתרוג, אתם בטח דוקים לאתרוג". עיניו של יונתן חיים נפערו בתדהמה, התפילה שלו התקבלה. תושבי מנצ'רה יקיימו את מצוות לולב. יש אתרוג!!! איזה שמחה! יש אתרוג! "כמה זה עולה לנו?" שאל הילדון. "חח...חחח...חחח". צחק הסוחר, "זו מתנה ממני אליך. מ-ת-ה! אתה נתת לי את חיי במתנה. אלמלא טיפלת בי הייתי ממאבד את ומת שם מקור ומחוסר דם, בלב היער. החיים שלי שווים יותר מאתרוג ואני לא כפוי טובה". יונתן מאיר הודה לולדימי שייגך, אחז את קופסת הנחושת בידיו ורץ חסר נשימה לכיוון ביתו של הרב בלום. הרב בלום הביט באתרוג מכל צדדיו ואמר, "ממס נס. זה אתרוג מהודר נ' אין לו מחיר" מיד אח"כ נכנס הגבאי מורביץ ונעמד המום. על אתרוג מדהים כזה הוא לא חלם בשיא האופטימיות שלו. השניים היו נסערים מהשתלשלות האירועים, כיצד ההשגחה העליונה זימנה את ולדימי שייגך ליער סמוך לעיירה, עם האתרוג האחרון שלו, כשפניו למוסקבה. נו, נו מוסקבה תצטרך למצוא לעצמה פיתרון אתרוגי אחר. מי ידע, אולי בחסדי השם הגיע לשם אתרוג. "שלם לו!" הורה הרב בלום למורביץ. הגבאי מורביץ הכניס 532 רובל לתוך שקית בד ואמר ליונתן חיים: "הקהילה אספה את הכסף הזה לטובת אתרוג. זה שלכם, זה בטח יעזור ללאב שלך...". בצעדים כושלים נכנס יונתן חיים הבית עם שקית הבד הגדושה וניגש לאביו, לספר לו על המתנה שקיבל מן הסוחר. "אבא", הפטיר הילדון, "הרב בלום אמר לגבאי מורביץ לשלם לנו על האתרוג, יש כאן 532 רובל שאספה הקהילה לטובת המצווה נ' נימה של אכזבה התגנבה לקולו של הילד. החסיד הטהור ז'ונדל שרגא רוטניפלד היה דקוק לכסף הזה יותר מאויר לנשימה. היו פה כמה נדוניות יפות ובגדים חדשים ואפשרות לעבור לבית מאבן, ואפילו אפשרות להשכיר חנות קטנה. אבל חושיו של החסיד רוטניפלד לא הטעו אותו, הילד שלו, הצדיק האדיר הזה, לא אהב את הכסף שניספח למצווה הזו שנפלה לידהים מן השמים. הילד שידר "בלי מילים" שלא נוח לו לקבל תמורה על מצווה עצומה זו. "לך בנך, לך לרב בלום, ותגיד לו שאבא שלך לא מוכר מצוות בכסף. תגיד לו שאבא שלך מעדיף את שר המצווה לעולם הבא. תגיד לו שאבא שלך מעדיף את השמחה הזכה של תושבי העיירה מקיום המצווה, גם אם הוא נאלץ לשמחית של 532 רובל". עיניו של יונתן חיים אורו. החיך המתוק שקנה בביתה על פניו היה החותמת הניצחת על כך. מצוות ותפילות לא מוכרים בכסף. גם לא בכסף גדול נ' אוזניו של הסוחר המומלח שייגך, מעבר לכותל, שמעו את הכול והוא נתן לגימה אחרונה מכוס התה הדליל שהגישו לו. "אבא לא רוצה כסף על האתרוג. אבא אמר לי שמצוות לא מוכרים בכסף, והוא רוצה את שכרו לעולם הבא נ' הנה הכסף כבוד הרב בלום" אמר הילד לרב העיירה כשעיניו מאירות מאושר, והניח את שקית הבד על שולחנו. דמעות צלולות ניקו בעיניו של הרב בלום. ניסיונו רב השנים בהגנת נפש האדם ובעיקר נפש מאות הילדים שחיך ולמד בעיירה, לא הטעו אותו. הוא הבין יפה מאוד שהחסיד רוטניפלד דקוק לכסף אלא שבנו המיוחד הזה, הוא הוא ששידר לאביו חוסר שביעות רצון מן המתת. הוא ניגש אל יונתן חיים רוטניפלד, ליטף את פאותיו, נישק אותו בחום על מצחו ולחש: "היי ריבונו של עולם, היי ריבונו של עולם, גם את הול באהבה שמחית של 532 רובל". עיניו של יונתן חיים אורו. הוא האתרוג האמיתי שלך". בלילה שטרם החג נצצו כוכבים כפי שלא נצצו מעולם. יונתן חיים נרדם תשוע על ריצפת הצריף עטוף בשמיכה דקה. והנה בחלומה הוא רואה אתרוג ענק צהוב ומאיר באור יקרות ניצב באמצע השמים, וממנו משתלשלים חוטי פשתן זהובים. מיליוני חוטים זוהרים לכיוון צמרות העצים במעבה היער. יונתן חיים טיפס בחלומה אל צמרת העץ, שלח ידו ותפס באחד החוטים נ' אלא שבאותו שנייה הוא איבד, בחלומה, את שיווי משקלו והחל לצנוח מצמרת העץ לכיוון הארץ. האאאאאאאאאאאא, הצילון!!!! זעקה גדולה בקעה מגורנו, וזעקה קרה כיסתה את כל גופו. אמא שיינדל אחזה נר בידה ניגשה אליו ליטפה את מצחו של בנה, וחביקה אותו בדאגה. "אמא", לחש הזאטוט, "איפה החומש???" שיינדל הגישה לו את החומש ויונתן חיים דפדף בו לאור הנר והתחיל לקרוא: "בראשית ברא אלוקים נ' יונתן חיים קורא, בקול צלול וללא מגומגום, הו, הו, הו, איזו שמחה לילית רוגשת בבית משפחת רוטניפלד, הבן הרביעי שלהם הצליח לקבל את האתרוג הרביעי של הסוחר ולדימי שייגך וקיבל במתנה מן השמים את החוט השמימי המקשר בין העין למוח, ההופך אותיות למילים ומילים למשמעות. סוכות מאושר בבית רוטניפלד. במוצאי שמיני עצרת התאושש הסוחר ולדימי שייגך וחזר לאיתנו. סוסי אף הם חזרו לתפקודם הרגיל והיה מי שדאג לתקן את כרכרתו. הוא הודה במילים חמות לחסיד הצדיק שרגא ז'ונדל רוטניפלד ולחץ בחמימות את ידו של מיטיבו הקטן יונתן חיים. "תודה לכם, אתם אנשים טובים", הודה שייגך. רק אחרי שהכרכרה נעלמה מן האופק הבהינו בני הבית כי הסוחר שכח את תיקו בחדר הצר. "מי יכול לרדוף אחריו? מי יודע לאן הוא נוסע?" שאלו בני הבית בצער. אמא שיינדל הביטה ונתנה קלף מגולגל מבצבץ מתוכו. הוא שלפה אותו וקראה מילה אחרי מילה בהטעמה: "השארית כלם בתוך התיק 532 רובל במתנה ואתם בטח מבינים למה. בהוקרה רבה, ולדימי שייגך". ולא נחטא לאמת אם נגלה לכם שברק של שמחה והודיה להקב"ה נצץ בחוקיה הבהירות של החסיד נקי הכפיים רוטניפלד.

בענין מילתא דעבידא לאיגלוי

הגמ' במו"ק ט"ז ע"א אומרת, פעם אחד גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק מאי דרש "חמוקי ירכיך כמו חלאים" מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר יצא רבי חייא ושנה לשני בני אחיו בשוק לרב ולרבה בר בר חנה שמע ר' איקפד אתא ר' חייא לאיתחזוי ליה א"ל עייא (ופרש"י כך כינה שמו של ר' חייא לשון גנאי) מי קורא לך בחוץ (פרש"י כלומר צא מכאן) ידע דנקט מילתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה תלתין יומין. והקשה הח"ח בכלל ד' סק"ח להמבואר שם דאם יצא קול על אחד שעשה או שדיבר דבר שלא כראוי ע"פ התורה אסור לקבלו ולהאמינו בהחלטה רק לחוש עד שיתברר הדבר, א"כ היאך קיבל רבי מה שנשמע על ר' חייא ואף נזף בו ע"ז.

ותירץ דמייירי שנתברר לרבי ששמועתו אמת (לכאורה ר"ל ע"י עדות שנמסרה ע"מ שב"ד יוכיחו לר' חייא דאי ר"ל דמייירי באופן דמהימן כבי תרי, או שיש דברים הניכרים, הא כתב הח"ח שם דאין לעשות מעשה על פיהם) או דמותר להאמין (למספרים שלא בתורת עדות או בע"א) משום דמילתא דעבידא לאיגלוי לא משקרי אנשי דאמרינן בר"ה כ"ב ע"ב, וכה"ג כתב ליישב (כלל י' סק"א בהגהה) הא דאמרינן בבכורות ל' ע"ב, רבי יהודה ור' יוסי איסתפק להו מילתא בטהרות שדרו זוגא דרבנן לגבי בנו של ר' חנינא בן אנטיגנוס ואמרו להו זילו אמרו ליה לעיין בה אזלו אשכחוה דקא טעין טהרות אותיב רבנן מדידיה לגבייהו (הושיב מתלמידיו שקיבלו עליהן דברי חבירות בהדי הנך שלוחים להשיג עליהם שלא יטמאו טהרותיו) וקאי איהו לעיוני בה אתו אמרי ליה לר' יהודה ור' יוסי אמר להו ר' יהודה אביו של זה ביזה תלמידי חכמים אף הוא מבזה תלמידי חכמים. וקשה נהי דהיה מותר להזוגא דרבנן לספר לפני ר' יהודה ור' יוסי במה שנוגע בכבודם שלא האמינם על הטהרות, דאין כוונתם בסיפורם לגנותו אלא לתועלת בכדי שר' יהודה ור' יוסי יוכיחוהו על להבא שלא יתנהג כן עם רבנן אחרים שלא להאמינם על הטהרות שבזה הוא מבזה אותם א"י י"ל שכל אחד מהזוגא היה כוונתו בסיפורו רק לקנא עבור בזיון חברו הת"ח אך זה קשה היאך היה מותר לר' יהודה לקבל דבריהם להאמינם בזה עד שעיי"ז רתח עליו אביו וכו' הא אין מותר רק לחוש, ותירץ ד"ל דהיו מהמני ליה כדברי ב' עדים [ואע"פ שכ' הח"ח בכלל ד' סק"כ דלא הותר להונאו משום דמהימן ליה כבי תרי אפילו במקום שאם היה מתברר הדבר היה מותר להונאו מ"מ עכשיו שלא נתברר הדבר כי אם על ידי מהימן כבי תרי אף דמתירה הגמ' בפסחים לשנוא אותו משום זה היינו דוקא בכה"ג שאינו עושה לו שום דבר כלל רק שהוא שונא אותו בליבו עבור העבירה שעשה במזיד משא"כ לעשות לו רעותא בפועל דהיינו לבזות אותו בידיים מטעם מהימן ליה כבי תרי אסור ובענין שכתב מהר"ק דלא אמרינן מיהמן כבי תרי רק לענין לאסור האשה על עצמו אבל לא להפסיד בזה לאחרים והכי נמי דכוותיה לענין הונאת דברים עכ"ד, צ"ל דהכא מה שאמר ר' יהודה אביו וכו' בפני המספרים והשומעים המאמינים כבי תרי לא חשיב אונאת דברים דעיקר סברת מהר"ק דלא הותר להפסיד לאחרים היא משום דרק במה שנוגע לעצמו יכול לסמוך להאמין למספר משום דהוא מיהמן ליה כבי תרי משא"כ גבי אחרים כל כמיניה להאמין לאותו העד להפסידם ולהונאותם בפניהם או לגנותם בפני אחרים (היכא דשרי להונאותם אם אמת היה הדבר) ואה"נ דאסור. עוד כתב לתרץ ע"פ מה דאיתא ביבמות ע"ז ע"א דעמשא בן יתר היה נאמן לפסוק הלכה לאחר שבא מעשה משום דאפשר לברר הדבר אצל בית דין של שמואל שהיה קיים באותה העת דמילתא דעבידא לאיגלוי לא משקרי אנשי.

מבואר מדברי הח"ח דילין מההיא דר"ה להתיר קבלת לשה"ר בהחלטה, דע"א נאמן בדאורייתא היכא דעביד לאיגלוי והא דאצטריך לסברא דעבידא לאיגלוי ולא סגי בנאמנות ע"א באיסורין היינו למה שצייד הח"ח בכלל ב' סק"ט דלשה"ר חשיב איתחזק איסורא ואין בידו לתקן [ואף דיש לחלק בין היתרא דאפי תלתא דהמספר עבד איסורא מ"מ, למספר לתועלת, לא ס"ל לח"ח לחלק בזה ואכמ"ל] ואין ע"א נאמן בכה"ג ומשום דעבידא לאיגלוי נאמן אף דאיתחזק איסורא, והא דמיייתי ראיה לזה מההיא דר"ה אע"י דהתם לא הוי איתחזק איסורא [דהתם מעיד שקדשו ב"ד את החודש ואע"ג דבעינן תרי בקידוש החודש משום דמשפט כתיב ביה כעדות ממון, היינו בעדות ראיית הלבנה משא"כ בעדות שב"ד קדשו את החודש הוי כשאר איסורין וע"א נאמן] הא ע"כ טעמא בעי אמאי איצטריך הגמ' שם לטעמא דעבידא לאיגלוי וצ"ל או דחשיב עדותו לאסור כיון דקובעים המועדות על פיו ונאסרו במלאכה ולאסור אין ע"א נאמן לכמה פוסקים או דלפעמים מעיד נגד הרוב כגון באלול דברוב שנים אינו מעובר וע"א לא מהימן כנגד רוב אי לאו משום דעבידא לאיגלוי [וכ"ש דמהימן נגד איתחזק] כמש"כ השפ"א שם [ועיין שו"ת הריב"ש סי' קנ"ה שפירש הא דהוי צריכים לטעם עשוי להגלות הוא משום שחכמים תקנו שלוחים מפני קלקול הכותים וגם שבזה תיקון המועדות היה אפשר לומר שנאמן שליח ב"ד ולא נאמן עד אחר, לזה אמרו שא"צ לזה אלא כל אחד נאמן כיון שהוא דבר העשוי להיגלות עכ"ל, הרי דס"ל דסגי בההיא דר"ה בנאמנות דע"א מעיקר הדין, ולפ"ז ליכא ראיה דתועיל סברא דעבידא לאיגלוי היכא דלא מהימן ע"א מעיקר הדין] וכן ההיא דיבמות אף אי נימא דלא חשיב איתחזק איסורא הא כתבו התוס' שם ד"ה "אם" דיתרא הוי נוגע בעדותו כיון שנשא את בת ישי ומשו"ה איצטריך לטעמא דעבידא לאיגלוי.

והנה בהלכות רכילות כלל ט' הל' י"א כתב הח"ח דגם באופן שמותר לספר לחברו שהונו אותו אם מכיר להמתאנה שכאשר יוודע לו שהונו אותו יעשה דין לעצמו ויתפסנו או שיחזיר לו הסחורה או לא ישלים לו המעות שנשאר חייב לו בלא שום ב"ד יש להזהר מלגלות לו כי כדי שינצל מעצם דיבור האסור צריך לזה עוד ג' פרטים, א. שיהיה ידוע ענין זה של אונאה דהיינו מה שהונה אותו למספרים עצמם לא כן אם שמעו מפי אחרים שיש אונאה במקח זה אסורים לומר לו וכתב ע"ז בבאמ"ח סק"ל דכיון שהשומע דבר זה אסור ע"פ דין להאמין בהחלטה שדבר זה אמת אפילו שמע מהרבה אנשים כל זמן שלא העידו עליו בב"ד שהונו אותו ורק לחוש מותר ואין להתיר להאמין מטעם מילתא דעבידא לאיגלוי לא משקרי אינשי דנראה שלא שייך כלל זה כי אם בההיא דיבמות ע"ז ע"א ובקידושין מ"ד ע"א וכן בר"ה כ"ב ע"ב ששם אם שקר הוא עביד מאד לאיגלוי השקר דאין לו דרך לנטות ימין ושמאל משא"כ הכא אפילו אם באמת שקר אמר דהבקיאים ישומו אותה שהא שווה יותר עדיין יאמר שלפי דעתו איננה שוה יותר עכ"ד והקשה בספר חלקת בנימין דמבואר מדברי הח"ח דמה שלא סמכין על הסברא דמילתא דעבידא לאיגלוי הוא משום שאינו עשוי להתגלות בבירור אבל היכא דעבידא לאיגלוי בבירור הוה סמכין עליה, והנה קימ"ל בחו"מ סו"ס ל' ברמ"א דלא סמכין אסברא זו בענין ממון והשתא תקשי היכי מהני סברא זו בענינו דהא הכא הו"ל דבר שבממון דהאמרת דבעינן שני מספרים הראויים להעיד בב"ד משום שעל ידם יש להב"ד לזכות להמתאנה וא"כ בודאי לא היו יכולים הב"ד לסמוך על סברא זו וא"כ מה בכך דהוי מילתא דעבידא לאיגלוי ואטו אם שמעו השני מספרים ממאן דמהימן כבי תרי דמותר לקבל לשה"ר בכה"ג היכא דיש לו תועלת האם היה מותר להם לספר להמתאנה על אף שיודעים שיעשה מעשה שלא ע"פ ב"ד פשיטא דאסור כיון דסברא זו אינה מועילה בענין ממון עכ"ד ועיי"ש שנדחק ליישב, אמנם נראה דהכא לא חשיב דבר שבממון דאין הנידון כאן להוציא ממון המתאנה מהמאנה דודאי לזה צריך ב' עדים ולא מהני סברת מילתא דעבידא לאיגלוי או מהימן ליה כבי תרי והכא מייירי דאמרי האחרים יודעים אנו בידיעה ברורה שאפשר להעיד עליה שהייתה כאן הונאה ובכדי להתיר "דיבור האיסור" דהיינו שלא יחשב דיבורו ללשה"ר כיון שיגורם על ידו נזק שלא ע"פ דין בזה סגי מה דאומרים האחרים דיש עדות ע"ז כיון שעביד לאיגלוי ודמי ממש לההיא דיבמות ור"ה הנ"ל דאף שאין העד נאמן על עצם העדות נאמן לומר שנתקבלה עדות כדן או שנפסק כן בב"ד היכא דעבידא לאיגלוי ה"ה כאן כיון שאין אנו צריכים עדות בפועל להוציא ממון אלא סגי במה שיש אפשרות להעיד וע"ז מיהמני האחרים.

הלכה לטעשה

כתב החפץ חיים בהל' לשוה"ר כלל ה' סעי' ד' וכל שכן אם ספר על איש, שסוברים אנשי העיר שהוא חכם מתורה, והוא אמר עליו שאיננו חכם כל כך, רק מעט הוא יודע מתורה, ועל ידי זה נתמעט מדרגתו בעיניהם, בודאי הוא בכלל עון לשון הרע, ואפילו הוא אמת, כיון שפגמתו ללא תועלת רק להשפיל את חברו ממדרגתו לפני השומעים, כי על ידי זה, באיזה מצב שהוא עומד, יוכל להסבב לו לבסוף הנזק או על כל פנים צער מזה.

➤ **המספר דברי גנות על חברו שהם שבח עבורו**, כגון שעל מי שמחזק בעיר לע"ה, אומר שיש בו קצת חוכמת התורה, אינו נחשב ללשה"ר. [ומדובר שהמספר והשומע יודעים שאותו אדם מוחזק לע"ה והמספר אינו מתכוון לגנותו].

➤ **המספר דברי שבח על חברו שהם גנאי עבורו**, כגון שמספר על בחור שהוא מעשרה ראשונים המצויים בישיבה, ובחור זה נפגע מכך כי מחזיק מעצמו שהוא מהשלושה היותר מצויים בישיבה, אין זה לשה"ר, כיון שלמעשה לא אמר דברי גנאי, רק שהבחור המדובר מחזיק הדברים לגנאי בגלל רצונו שיפילגו בשבחו. [ומדובר שאותו בחור אינו מוחזק אצל השומעים כלל אם הוא בחור מצוין ומיוחד ביותר או בחור ממוצע, והמספר אינו יודע שאותו בחור אוחז מעצמו שהוא מהשלושה המצויים].

➤ **אם המספר לא רואה בסיפורו כלל דברי גנאי**, אלא אדרבה רואה בהם דברי שבח, והשומע רואה בדברים אלו דברי גנאי, כגון ראובן שרצה ללכת לחוף רחצה מופרד מסוים, שיש מתירים ללכת לשם ויש שמחמירים, וראובן מצדיק את מעשהו בפני שמעון שמוחה בו, בכך שהרי יש ת"ח וצדיקים ההולכים גם הם לחוף זה ומדכר שמותיהם, אסור לראובן להזכיר לשמעון את שמות הת"ח שהולכים לחוף זה כיון שלמעשה אצל השומע זה נחשב כדברי גנאי על השני, וכן באחד האוכל הכשר מסוים שנחשב בעיני המספר כהכשר טוב, והשומע מחשיב הכשר זה כהכשר גרוע, אסור לספר לו שפלוני אוכל הכשר מסוים, כיון שלמעשה אצל השומע זה נחשב כדברי גנאי על השני.

➤ **ראובן שהתפעל מאברך מסוים ממדרגתו וממעלתו**, ובא שמעון ומצנן את התפעלותו ואומר שלא בא ח"ו להשפילו אלא להעמיד המציאות על דיוקה, כיון שאין בזה תועלת ממשית, חשיב לשה"ר.

עובדות והנהגות

➤ אחת הדמויות הייחודיות מבין בעלי התפילה הגדולים בעולם הישיבות בימים נוראים היה ראש ישיבת קרית מלך הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצוק"ל כאשר גדולי הת"ח של ירושלים ויהודים של צורה היו באים ממרחקים להיכל ישיבת חברון לשמוע את תפילותיו ולעלות יחד עמו להיכלות גבוהים של דבקות בה' והמלכתו על כל הארץ בימי הדיון, אך הוא בכל זאת לא עצר עצמו מלהתעסק בעניינים שנראים כפשוטים מאד ולא החמיץ הזדמנות לומר מילה טובה לתלמיד או לסתם יהודי כדי לרומם את רוחו ולהחיות נפשו כאותה הפעם בעיצומו של ראש השנה, משהבחין באחד האברכים שלא לבש "פראק" נהוג בימים טובים במחזורותינו אלא לבש בגדי שבת הרגילים, הבין ראש הישיבה שכנראה מרגיש קצת לא בנוח עם לבוש זה "השבת" אך גם מרגיש לא נעים להתחיל ללבוש פתאום "פראק" בחגים אחרי שלא הורגל בכך. ואז ביקשו ראש הישיבה "בקשה אישית" שלחג הסוכות כבר יופיע עם "פראק" כמובן שלבקשה כזו מי יעלה על דעתו לסרב...

➤ **מקרה דומה היה במוצאי יום הכיפורים** שגם לו היה עד הגאון רבי אשר גנס שליט"א מרבני הישיבה כאשר עברו להתברך מפיו, עצר ראש הישיבה את אחד האברכים שעמד להדפיס ספר שחיבר ואמר לו: אני מבקש ממך שכשאתה מכניס את ההסכמה שכתבתי לך לפני חודשים אחדים, תדפיס במלואה! אל תשמיט שום דבר ממה שכתבתי, כשכוונתו היתה לדברי השבח שכתב לו וביודעו שיתבייש לפרסם את השבחים על עצמו ללא שראש הישיבה ציווה עליו לא להשמיט! (דרשו)

➤ **למענו של כ"ק האדמו"ר מטאלנא זצוק"ל** בשכונת בית וגן הירושלמית נכנס אברך ובקשתו בפיו: רבי! ברכני שאזכה לאתרוג מהודר לחג הסוכות. הרבי השיבו: אתרוג הוא גם ראשי תיבות אל תבואני רגל גאווה, אם לא מתנהגים בגאווה אלא בענווה, אוהבים ומכבדים כל אדם זו הדרך לזכות ל"לב טוב", קבל על עצמך לעמוד על לב טוב ואז תזכה גם לאתרוג מהודר בהתאם אפילו אם תקנהו בקופסא סגורה מבלי לראותו קודם, האברך קיבל על עצמו לעשות כן ובערב החג קנה אתרוג בקופסא סגורה, ומשפתחה, השתוממו העומדים לצידו מיופי והידור האתרוג עד שהמוכרים אמרו כי ככל הנראה טעו והכניסו אתרוג מהודר כזה לקופסא סגורה... (דרשו)

לעילוי נשמות

האיש הכשר והעניו שזפטר בשם טוב, הולך תמים ופועל צדק, מקים עולה של תורה רודף צדקה וחסד, שייח עילי שייח צליק ולא מוחזיק מציבותא לנפשיה, אשר השלים רבים מעוון והחזירם בתשובה שלימה

לאביו שזשמים

הרה"ק ר' דוד בן זארה בן חמו זצ"ל

ראש בית מדרש "עובדי ישראל" מקסיקו

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

האיש הכשר שזפטר בשם טוב, הולך תמים ופועל צדק, תומך רבנן ותלמידיהן

יאר בן שושנה בעודה ז"ל

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

האיש הכשר והעניו הולך תמים ופועל צדק כה"ר ויקטור בן לטיפה אשכנזי ז"ל

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

האיש הכשר שזפטר בשם טוב, הולך תמים ופועל צדק שייח עילי שייח צליק ולא מוחזיק מציבותא לנפשיה, רחמים רבנן ותלמידיהן, מופלא בחסדים בצניעות ובענווה מיוחדת, קצת עיתים לתורה

לדידיה (רבי) בן רות מאנאשלי זצ"ל

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

האיש הכשר והעניו שזפטר בשם טוב, אורח שלום ורודף שלום, הולך תמים ופועל צדק

המורחם כה"ר מרדכי בן מילה שרם ז"ל

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות האיש הכשרה

החשובה והנכבדת אשת חיל

מרת רות בת חנה סגל ז"ה

רוח ה' תנחמו בגן עדן אמון

ת.ש.צ.ב.ה.

